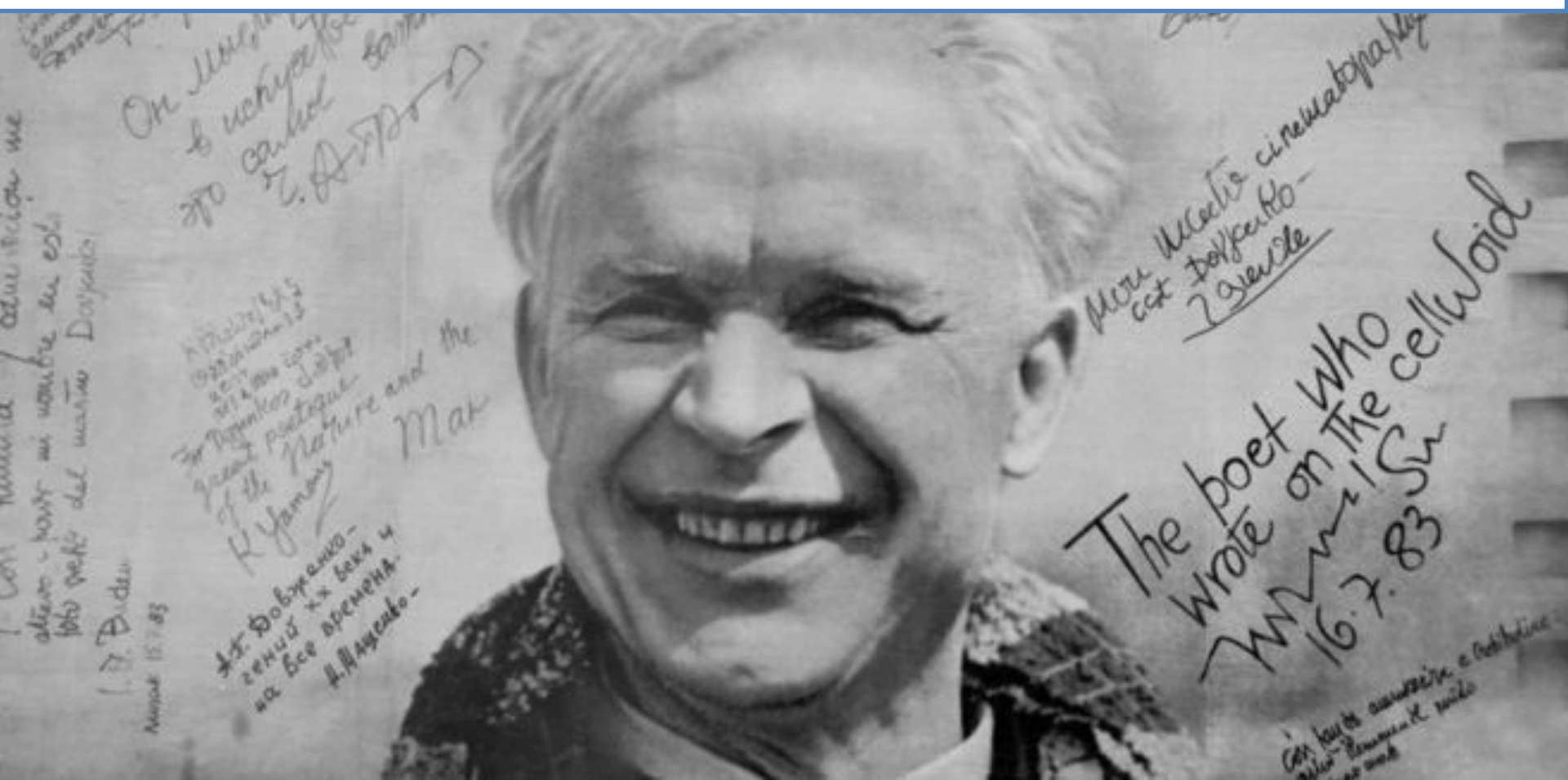

Олександр Довженко. Трагічна творча біографія митця.
Відомий у світі кінорежисер, засновник поетичного кіно.
Романтичне світобачення. Довженко-художник. Довженко-
прозаїк. «Україна в огні»

Con l'innata / attitudine me
altivo - portò mi nombre en eslo
loto pelo del marino Dovzhenko

L. D. Diden
Moscú 15.7.83

Mr. Dovzhenko -
genius xx века и
на все времена.
А. Назаров -

For Dovzhenko's
great poetique
of the Nature and the
Man
R. Yamov

Он митро
в искусство
это талант
А. Довзhenko

More useful
and Dovzhenko-
I guess

The poet who
wrote on the cellwoid
Wm W. S. W.
16.7.83 SW

Con l'innata / attitudine me
altivo - portò mi nombre en eslo
loto pelo del marino Dovzhenko

Олександр
Довженко

прозаїк

художник

кінодраматург

педагог

публіцист

політичний діяч

Мистецтвознавець

На березі красуні Десни розкинулося провінційне містечко Сосниця. В одному з провулків стояла під грушею хата — стара, присадкувата. Це — давнє гніздо Довженкового роду. Сашко народився 10 вересня 1894 р., був сьомою дитиною. Усього в родині було 14 дітей, але до дорослого віку дожило лише двоє: Сашко й Поліна (потім стала лікарем).

БАТЬКИ ОЛЕКСАНДРА ПЕТРОВИЧА

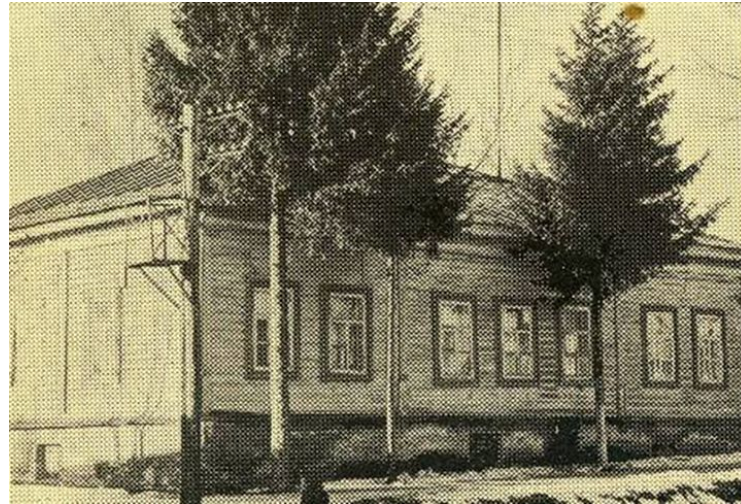
БАТЬКИ ОЛЕКСАНДРА ПЕТРОВИЧА

Довженко з батьком (ліворуч). Мати, сестра та батько Довженка (праворуч).

«Коли я зараз пригадую своє дитинство і свою хату, і завжди, коли б я їх не згадав, у моїй уяві – плач і похорон...- з сумом писав О.Довженко. - Я й досі не можу дивитися на похорон. А тим часом вони проходять по всіх моїх сценаріях, по всіх картинах».

Учився Довженко в Сосницькій початковій школі, а потім у вищій початковій школі. Був відмінником.

«Я був те, що тепер зветься відмінником; це мене часто-густо бентежило. Мені здавалося, що вчителі часто-густо самі чогось не зовсім розуміють і тому їм здається, що я відмінник», — писав пізніше О. Довженко в автобіографії.

«Йому, неписьменному, жилося і тяжко, і гірко, і так хотілося вивчити сина на пана», — писав О. Довженко.

У 1911 р. О. Довженко вступив до Глухівського учительського інституту. Щоб вчити сина, батько продав десятину землі (всього було 7 десятин). Навчаючись в інституті, майбутній письменник змушений був давати приватні уроки, щоб мати засоби до існування.

У 1914 р. закінчив інститут і працював учителем початкової школи в Житомирі. У 1917 р. перевівся вчителювати до Києва.

Того ж року Довженко вступає до Комерційного інституту на економічний факультет, який не закінчив, усвідомлюючи, що це не його фах. Був вояком армії УНР, закінчив школу старшин Петлюрівської армії.

Від червня 1920 р. до липня 1921 р. Довженко працює секретарем Київського губернського відділу народної освіти, виконуючи разом з тим обов'язки комісара театру імені Шевченка, заступає голову колегії губнаросвіти. Потім працює у Варшаві на посаді керуючого справами посольства, а пізніше в Берліні секретарем генерального консульства УРСР в Німеччині.

Одночасно в берлінському приватному училищі вивчає графіку, композицію, різьблення по металу, журнальну ілюстрацію.

У 1923 р. повернувся до Харкова, стає художником-ілюстратором, автором політичних карикатур, що їх друкував у газеті «Вісті ВУЦВК» під псевдонімом «Сашко». У 1923 – 1926 рр. О.Довженко – один з провідних українських художників. Молодий художник стає одним з основоположників Асоціації революційних митців України, перебуває у вирі літературного життя.

Відвідує засідання «Гарту»,
невдовзі стає одним із
засновників
найпрогресивнішої на той
час літературної організації
письменників — ВАПЛІТЕ,
йому імпонує ідейно-
естетична позиція її лідера
М. Хвильового.

О.Довженко однієї червневої ночі 1926 р. довго просидів у своїй майстерні, розмірковуючи про невлаштоване тридцятидворічне життя, «уранці пішов з дому й більше не повертався». Він виїхав в Одесу й влаштувався на роботу на кінофабриці режисером з переконанням, що саме тут буде максимально корисним «своєму народові й партії».

Уже за кілька днів написав перший сценарій комедійного фільму «Вася – реформатор», наступний сценарій - «Ягідка кохання». Кожний новий фільм нікого не залишив байдужим. Довженка називали «революційним художником».

Шедевр світового кіно – кінострічка “Земля” – з’являється 1930 року й виводить українське кіномистецтво на міжнародний рівень, принісши Довженкові заслужену світову славу.

Починаючи з “Арсеналу”, пише літературні сценарії для фільмів. Признавався: “Я люблю писати сам сценарії, я люблю, коли у мені народжуються ідеї, образи”. Довженко будує сюжети, конфлікти, створює характери, діалоги.

З 1935 року працює на «Мосфільмі», куди його запросили за клопотанням кінодіячів Москви.

Світове визнання українському кінематографу принесли фільми «Звенигора», «Арсенал», «Земля», «Аероград».

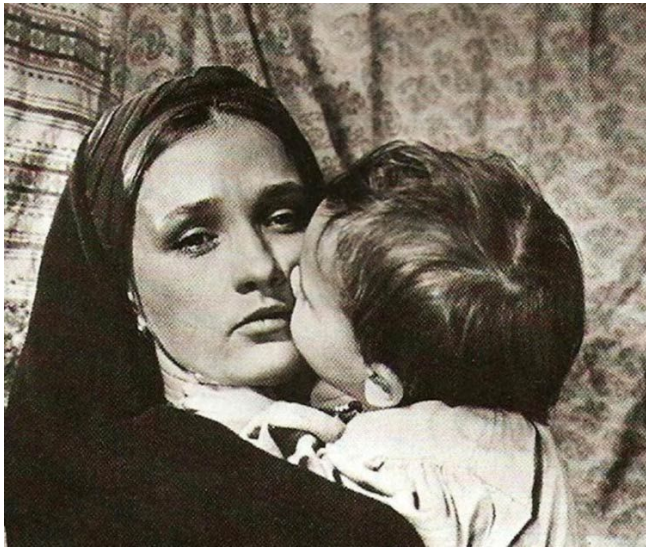

З початком Великої Вітчизняної війни О.Довженко, уже в п'ятдесятилітньому віці, проситься на фронт, працює кореспондент газети «Красная Армия».

Упродовж 1942 – 1943 років він як політпрацівник і військовий кореспондент працює у вирі воєнних подій – на Північно – Західному, Сталінградському, Воронежському фронтах, бере участь у визволенні Харкова й Києва. Водночас активно пише кіносценарії “Україна в огні”, “Повість полум’яних літ”, оповідання, статті, нариси.

Після війни працює членом редколегії сценарної студії, членом художньої ради на Мосфільмі, викладає у ВДІКу, читає лекції на режисерських курсах. Живе у Москві, до України його не пускають.

1955 року написана автобіографічна повість «Зачарована Десна».

- 1938 - постановою журі Міжнародної виставки в Брюсселі Довженко визнаний провідним митцем 60-річної історії мистецтва й кіно.

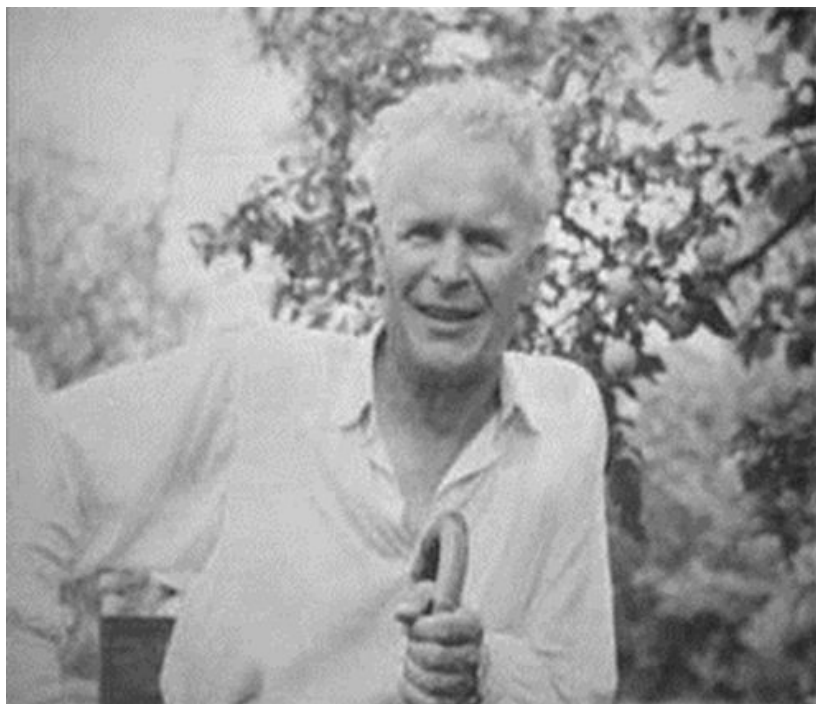
- 1939 - «Першим поетом кіно» назвав його Левіс Джекоб у книзі «Історія американського фільму».
- 1949 - Жорж Садуль у книзі «Історія мистецтва кіно» твердить, що «Земля» Довженка мала великий вплив на молодих кинемитців, зокрема Англії й Франції.

- 1957 - Артур Найт у книзі «Найважливіше мистецтво. Панорама історії кіно» твердить, що найкращі японські фільми «Роша Мун» і «Ворота пекла» зроблені під впливом Довженка.

- 1957 - Айвор Монтегю у книзі «Довженко — поет життя вічного» пише: «“Земля” Довженка — це твір генія; йому мушили відступити перше місце російські кіномитці Ейзенштейн і Пуговкін».

- Коли в Брюсселі «Земля» була визнана найкращим фільмом у світі, Чарлі Чаплін пише телеграму: «То ж велике щастя для нас, що Україна має такого славного сина й воістину великого художника. Нехай же вам, дорогий Олександр Петровичу, щасливо живеться й можесться предовгії літа».

Я вмру в «Москві, так і не побачивши України. Перед смертю попрошу Сталіна, аби перед тим, як спалити мене в крематорії, з грудей моїх вийняли серце й закопали його в рідну землю, у Києві, десь над Дніпром, на горі».

О.Довженко «Щоденник»

Могила О.П. Довженка
в Москві.
Новодівичий цвинтар

Помер 25 листопада
1956 р. в Москві.

Довженкові, як і Франкові, «тричі
являлася любов».

Уперше найсміливіший і найвродливіший хлопець у
Сосниці закохався, навчаючись в училищі, у дочку
багатого купця Надійку Чаусовську — гімназистку-
красуню. Гарна була пара. Та коли вони, молоді й
закохані, безтурботно бігали на ковзанку, містечко
Сосниця ніби журливо хитало головою: мовляв,
нічого не вийде з того кохання, бо ще не бачив світ,
щоб щасливим було подружжя доньки багатія й сина
бідного дігтяра.

З Варварою Криловою познайомився, учителюючи в Житомирі. Побралися, переїхали до Києва. Одного разу лист від дружини обпік серце:

«Я люблю тебе, але дружиною твоєю не буду. Не лай мене й не плач за мною».

Коли ж повернувся додому, застав Варю в обіймах білогвардійського офіцера, пережив гіркоту зради. Перебуваючи в Німеччині, дізнався, що облесник-офіцер покинув хвору на туберкульоз Варю в Празі, не вагаючись, одружується зі своєю колишньою дружиною вдруге й вивозить в Україну.

ЮЛІЯ СОНЦЕВА, актриса — третя й остання його любов. Коли Варвара відчула це, запитала:

— Сашко! Ти закохався?

— Так.

Того дня на столі їхнього помешкання поруч з білими трояндами лежав лист : «Дорогий, рідний, коханий мій! Я прощаюся з тобою. Я їду назавжди. Розумію все-все. Найперше те, що разом ми жити не можемо. Ти йдеш у велике мистецтво. Ти віддаєш йому всього

себе. Тобі потрібен друг у житті, тобі потрібна натхненниця.

Ти закохався, Сашко... Повір: од щирого серця відкидаю в ім'я тебе ревності й біль, хочу, щоб вона стала істинним твоїм другом, твоїм натхненням. А в мене одне-однісіньке прохання до тебе: хочу жити під твоїм прізвищем. Прощавай! Хай іде до тебе добро й щастя з Землі, з Неба, з Води! Твоя навіки Варвара Довженко!»

«Я так люблю мою Юлю, як ніби й не любив ще ніколи за двадцять п'ять років родинного з нею життя. Я безупинно говорю їй найніжніші слова... Хто послав мені любов?» — писав письменник у щоденнику за 4 роки до смерті.

Режисер поставив 12 художніх і документальних фільмів («Сумка дипкур'єра», «Звенигора», «Арсенал», «Земля», «Іван», «Аероград», «Щорс», «Мічурін»; «Визволення», «Радянська Буковина», «Битва за нашу Радянську Україну», «Перемога на Правобережній Україні»); письменник створив 15 кіносценаріїв і п'єс, написав 20 оповідань та автобіографічну повість.

Великий талант кіномитця й письменника, новаторство у творчості, справжня, глибинна народність, надзвичайна працездатність, непримиренність до зла, любов до природи й рідного народу, закоханість у Десну, Україну, Батьківщину, енциклопедизм, чесність, благородність і висока інтелігентність – усе це поставило Довженка в ряд найвидатніших митців і культурних діячів світу, зробило його класиком..., носієм ідеалів добра й краси, узірцем письменника – громадянина.

О.Гончар

Довженко – письменник і, я б сказав, передусім письменник. Сценарії О.Довженка – це свого роду лірико – епічні поеми в прозі. У них ми зустрічаємо і по- гоголівськи яскравий опис природи, і спогади дитинства, і монологи, і сповнені драматизму діалоги, і риторику промовця, що звертається до аудиторії наступних віків, і вигук болю, і мелодію колискової.

К.Зелінський

Усе життя поєднував у собі і художника-образотворця, і письменника, і кінорежисера, і мислителя та громадського діяча. Правда полягає в тому, що творчу спадщину Довженка треба брати в усій її чудовій сукупності.

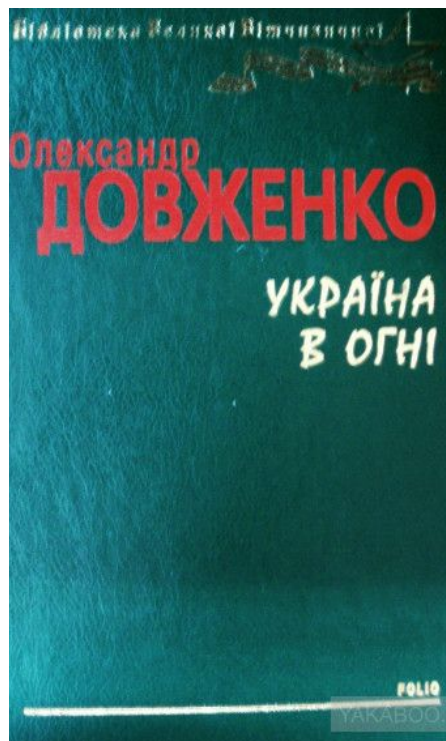
М.Рильський

ЖАНР: кіноповість.

ТЕМА: зображення початку війни з фашистськими загарбниками та відступу радянських військ.

ІДЕЯ: незламність сили й непохитність духу нашого народу, здатність до визвольної боротьби й упевненість у перемозі над ворогом (за словами самого автора).

ПРОБЛЕМАТИКА
ТВОРУ

проблема національної
самосвідомості людини й
народу;

показ трагедійності
тогочасних подій;

життя простої людини на
війні й у тилу;

проблема цінності
загальнолюдських ідеалів;

жінка на війні.

Основні причини заборони «України в огні»

ПРИЧИНИ

ВІДОБРАЖЕННЯ ХАОТИЧНОГО Й ПАНІЧНОГО ВІДСТУПУ РАДЯНСЬКИХ ВІЙСЬК;

ПОСТАТЬ НІМЦЯ-МИСЛИТЕЛЯ, ЯКИЙ ПРАВДИВО ВКАЗУЄ НА АХІЛЛЕСОВУ П'ЯТУ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ;

ПОВАГА З БОКУ ФОН КРАУЗА В СТАВЛЕННІ ДО ЗАПОРОЖЦЯ ЯК СИЛЬНОГО СУПЕРНИКА;

ОСУД БУДЬ-ЯКОЇ ВІЙНИ УСТАМИ АНТОНІО ПАЛЬМИ;

ЗДОБРОЗИЧЛИВЕ ЗМАЛЮВАННЯ ЛЮДЕЙ, ЩО ПРАЦЮВАЛИ В НІМЕЧЧИНІ, ЯКИХ ВВАЖАЛИ ЗРАДНИКАМИ.

«Заборона “України в огні” сильно пригнобила мене. Ходжу засмучений і місця собі не знаходжу...

Я написав оповідання чесно, отак, як воно є і як бачу життя і страждання мого народу. Я знаю: мене обвинувачуватимуть в націоналізмі і всепрощенстві,

будуть судити за нехтування класової боротьби і ревізію виховання молоді, яка зараз героїчно б'ється

на всіх грізних історичних фронтах... У цьому оповіданні я якось напівсвідомо, себто цілковито органічно, заступивсь за народ свій, що несе тяжкі втрати на війні. Кому ж, як не мені, сказати було слово на захист, коли така велика загроза нависла над нещасною моєю землею....» (28. 11. 1943).